

Іванова К.Ю.

ORCID: 0000-0003-4696-2478

УНІТАРНА СИСТЕМА ПАТЕНТНОЇ ОХОРОНИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

УДК 341.1:347.77

Постановка проблеми. В умовах переорієнтації економіки на інноваційну модель розвитку визначальним чинником прогресу суспільства та джерелом економічного зростання держав є рівень розвитку науки і техніки. В усьому світі, і Європейський Союз (далі – ЄС) не є виключенням, результати наукових досліджень та розробок, які втілюються у новостворених (застосованих) і (або) вдосконалених конкурентоздатних технологіях, продукції або послугах (інноваціях) надають економічні та конкурентні переваги і стимулюють інвестиції в подальші розробки. Це потребує запровадження дієвих механізмів взаємодії між всіма суб'єктами інноваційного процесу, а також забезпечення належної правової охорони у сфері інтелектуальної власності, чим сприятиме формуванню середовища, в якому пошук творця (винахідника, інноватора) знаходить свій прояв у створенні інновацій.

Звертаючись до практики ЄС, слід зазначити, що тут створена достатня нормативно-правова база, яка дає можливість охороняти інновації та винахідництво, зокрема, відбувається становлення унітарної системи патентної охорони, що сприятиме розвитку інноваційного потенціалу та науково-технічному прогресу в регіоні.

Метою статті є аналіз становлення унітарної системи патентної охорони в ЄС, її специфіки та значення для підвищення інноваційного потенціалу та економічного розвитку ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності та її значення для інноваційної діяльності досліджували у своїх працях такі вчені як Ю.Є.Атаманова, Д.І. Адамюк, Б. Ашейм, М. Беннер, А.Босч, В.Д. Базилевич, О.Б.Бутнік-Сіверський, Ю.М. Капіца, В.М. Коен,

Б.М. Падучак, О. Е. Сімсон та інші. Проте науковий інтерес до взаємозв'язку права інтелектуальної власності та інноваційної діяльності, а також проблем, які неминуче супроводжують процес створення інновацій, не згасає, що й обумовлює актуальність подальших дискусій та досліджень.

Виклад основного матеріалу. Трансформаційні процеси, що відбуваються в розвинутих країнах у зв'язку з переорієнтацією їх економіки на інноваційну модель, в якій виробничий капітал у поєднанні з інтелектуальним капіталом забезпечує отримання додаткової вартості [1, с.2], відводять ключову роль інноваціям та інтелектуальній власності. Зв'язок останніх очевидний, оскільки інновація – це вже матеріалізований результат трансформації інтелектуальної власності творця (інтелектуальний продукт) з ознакою об'єкта права інтелектуальної власності, який втілений в інноваційний продукт чи інноваційну продукцію, що виведені на ринок, після реалізації (комерціалізації) якої отримується дохід (прибуток) [1, с. 3]. Саме цей підхід на сьогодні підтримується багатьма вченими-правниками.

Між тим існує і інший, більш широкий погляд вчених в галузі економіки, які вважають, що у всіх випадках, коли створюються і використовуються об'єкти права інтелектуальної власності, йдеться про інновації, а це значить, що достатньою, але не *необхідною* умовою для наявності інновацій, є наявність об'єкта права інтелектуальної власності. Іншими словами, найчастіше інновації – це застосовані на практиці об'єкти права інтелектуальної власності [2, с. 24]. Вважаємо, що така точка зору є прийнятною з огляду на існування інновацій у різноманітних сферах життя, проте для технологічних інновацій наявність об'єктів права інтелектуальної власності у їх складі є необхідною і навіть імперативною вимогою, без дотримання якої їх існування неможливе.

Таким чином, за широким поглядом інновація – це кінцевий результат інноваційної діяльності, що отримав втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту, впровадженого на ринку; нового або вдосконаленого технологічного процесу, який використовують у практичній діяльності; в новому підході до (*надання – К.І.*) соціальних послуг [3, с. 12].

За останнє десятиліття у світі спостерігається активізація діяльності у сфері права інтелектуальної власності: права інтелектуальної власності були посилені за рахунок розширення їх об'єктів, зміни тривалості захисту, вдосконалення способів захисту прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності. Хоча охорона творчого самовираження збільшила обсяг авторських прав, патенти залишають за собою більшість секторів економіки, заснованої на знаннях. Традиційні критерії новизни та промислової придатності (для винаходу – і винахідницький рівень) як умови охороноздатності об'єктів патентного права вказують на те, що патенти мають найбільше значення для інноваційної економіки, тоді як охорона об'єктів авторського права є важливою для креативних індустрій.

В різних державах світу спостерігається сплеск патентування, що свідчить про зростаючу важливість патентів в економіці, яка базується на знаннях, оскільки ефективна охорона прав на об'єкти патентування є однією з передумов науково-технічного прогресу, сталого економічного та соціального розвитку окремих держав, регіонів та світу в цілому. Отримання патенту дає його володільцю право контролювати використання винаходу з комерційною метою іншими суб'єктами, тим самим перешкоджаючи неправомірному використанню, а також стимулює інвестиції в розробку інновацій.

Історично патентним правам властивий територіальний характер, що зводиться до надання захисту об'єктам патентного права лише в межах конкретної держави, в якій національним патентним відомством було видано охоронний документ (патент) на такий об'єкт (принцип територіальності патентних прав). Таким чином, патент надає володільцю монополію тільки на внутрішньому ринку конкретної держави, яка видала такий охоронний документ, але за її межами, на закордонних ринках, він не матиме юридичної сили.

З огляду на це є очевидним, що визнаний у всьому світі принцип територіальності патентних прав в умовах сьогодення доводить свою вразливість. Особливо це відчутно для держав, об'єднаних економічними зв'язками, у політичні та економічні союзи,

оскільки подібна регламентація патентної сфери певним чином обмежує обсяг прав патентоволодільца територією однієї держави. З часом стало зрозуміло, що наділення володільца патенту широким обсягом прав на території декількох держав є можливим завдяки утворенню спільної регіональної системи патентної охорони. Тому держави, оцінивши перспективність і переваги формування таких спільних систем, ще у ХХ столітті почали кооперуватися між собою та на сьогодні продовжують рухатися в напрямку уніфікації.

Як наслідок, сучасний період розвитку патентної охорони в ЄС характеризується становленням унітарної системи, елементами якої є Європейський патент з унітарним ефектом (Єдиний патент ЄС) та Уніфікований патентний суд¹. Європейський патент з унітарним ефектом покликаний забезпечити можливість отримання єдиної патентної охорони в державах-членах ЄС, які беруть участь в механізмі посиленої співпраці щодо становлення унітарної системи патентної охорони.

Становлення унітарної системи патентної охорони в ЄС є одним з найважливіших завдань на шляху до економічної інтеграції держав-членів ЄС, оскільки негативний вплив, що чинила фрагментарність системи патентної охорони в ЄС, позначався на розвитку інновацій, залученні інвестицій та конкурентоспроможності європейських компаній. Відтак, необхідність гармонізації законодавства та запровадження нового механізму уніфікованого патентного захисту назріла давно, а усвідомлення залежності між системою патентної охорони та побудовою інноваційно-орієнтованої економіки лише прискорила цей процес. Так, у 1997 році Європейською Комісією було розроблено Зелена книга² про патент Співтовариства та патентну систему в Європі [5], в якій було зазначено, що патенти відіграють центральну роль серед різних інструментів, доступних для охорони інновацій. Ступень захищеності прав винахідників (інноваторів) визначає обсяг інвестицій в інновації: монополія правоволодільца на певному ринку, яку

1 Більш докладно про це див.: [4].

2 Зелена книга – це документи, які публікуються Європейською комісією для стимулювання дискусій з проблемних питань на рівні ЄС.

забезпечує держава шляхом видачі охоронного документа (патента), надає гарантії непорушності його прав і можливості безперешкодного здійснення господарської діяльності, чим стимулює до подальших пошуків і створення нових інновацій. Без достатніх гарантій, які надає патентно-правова охорона, інноватори позбавлені стимулу для вкладення коштів у подальші розробки та їх комерціалізацію.

Важливість патентів неодноразово відзначали на рівні ЄС: патенти є одним з важливих кроків на шляху до завершення формування єдиного ринку, підвищення динамізму, гнучкості економіки ЄС, оптимізації конкурентного середовища. Створення єдиної європейської системи охорони об'єктів права інтелектуальної власності дає змогу підвищити конкурентоспроможність і привабливість європейської економіки у світі, забезпечує безпеку і захист творчої діяльності громадян на теренах усього ЄС, дає поштовх для розвитку інноваційної діяльності та створює привабливий клімат для інвестування в Європу [6].

У 2007 році в повідомленні Європейської Комісії «Посилення патентної системи в Європі» було запропоновано реформувати європейську патентну систему шляхом встановлення патенту Співтовариства та єдиної судової системи щодо розгляду патентних спорів задля підвищення інноваційного потенціалу Європи та її конкурентоздатності [7].

10 березня 2011 року Рішенням Ради ЄС 2011/167 [8] було авторизовано застосування механізму посиленої співпраці щодо заснування унітарної системи патентної охорони. Метою цього рішення стало надання дозволу 25 державам-членам ЄС на реалізацію повноважень, які визначені ст. 118 Договору про функціонування Європейського Союзу [6]. Відповідно до ст. 118 зазначеного Договору «у контексті створення і функціонування внутрішнього ринку Європейський Парламент та Рада ЄС визначають заходи щодо започаткування європейського права інтелектуальної власності з метою запровадження унітарної охорони прав інтелектуальної власності в усьому Союзі та з метою встановлення централізованого механізму надання дозволів, узгодження та нагляду в межах усього Союзу». Ці повноваження пов'язані зі створенням

внутрішнього ринку та належать до спільної компетенції ЄС та його держав-членів.

Після авторизації запровадження механізму посиленої співпраці Рішенням Ради ЄС 2011/167 від 10.03.2011 р. були прийняті нормативно-правові акти щодо реалізації унітарної системи патентної охорони: (1) Регламент №1257/2012 Європейського Парламенту та Ради від 17 грудня 2012 року про імплементацію посиленої співпраці у сфері становлення унітарної системи патентної охорони [9]; (2) Регламент № 1260/2012 Ради від 17 грудня 2012 року про імплементацію посиленої співпраці у сфері становлення унітарної системи патентної охорони щодо відповідних положень про переклад [10]; (3) Угода про Уніфікований патентний суд, яка підписана 19 лютого 2012 року [11].

У 2020 році було видане повідомлення Європейської Комісії «Максимальне використання інноваційного потенціалу ЄС. План дій щодо інтелектуальної власності для підтримки відновлення та стійкості ЄС», в якому, як першочергове, було зазначено завдання забезпечення винахідників доступом до швидких, ефективних та доступних засобів охорони шляхом запуску унітарної системи патентної охорони в ЄС [12]. Такий крок був цілком логічним, адже фрагментована регіональна Європейська патентна система має негативний вплив на інновації, зростання та конкурентоспроможність європейського бізнесу.

Наразі захист патентних прав в ЄС може відбуватися на універсальному, регіональному та національному рівнях. Так, винаходи можуть бути захищені в Європі національними патентами, що видаються компетентними національними органами інтелектуальної власності держав-членів ЄС, або Європейськими патентами, що видаються Європейським патентним відомством (далі – ЄПВ). Після того, як з 01.06.2023 р. почала діяти унітарна система патентної охорони в ЄС, інноватори (винахідники) мають змогу отримати єдину патентну охорону за допомогою Єдиного патенту ЄС в усіх державах-членах ЄС, які беруть участь в механізмі посиленої співпраці. Новостворена система підвищить правову визначеність, зменшить адміністративний тягар, і, перш за все, надасть економічні переваги патентоволодільцям, оскільки

ки розширить територію дії їх законної монополії та скоротить витрати на підтримання чинності патенту шляхом сплати єдиного мита до ЄПВ. До речі, з урахуванням витрат на послуги патентного повіреного, на переклад, адміністративних зборів вартість Європейського патенту, що зберігає чинність понад 10 років у приблизно шести європейських державах, може становити близько 30000 євро. Натомість, загальна сума зборів, що пов'язана з функціонуванням Європейського патенту з унітарним ефектом, становить менше 5000 євро [13].

Разом із тим, запровадження нового механізму уніфікованого патентного захисту несе й певні ризики для винахідників: якщо патент буде визнаний недійсним, це призведе до його анулювання у всіх державах-членах ЄС. Однак ті переваги, які надасть нова система патентної охорони для всього ЄС, важко переоцінити. Слід погодитись з тим, що патенти мають потенціал для зниження ризику інвестицій, можуть слугувати надійним фінансовим забезпеченням і створювати платформу для наступних новаторів, тим самим зміцнюючи здатність ЄС залучати інвестиції [14], спрямовуючи їх на подальші дослідження і розробки. Таким чином, надання ефективного захисту патентних прав та становлення дієвої системи патентної охорони, зокрема, запровадження нового механізму уніфікованого захисту, сприяють науково-технічному розвитку, відіграють вирішальну роль у розширенні масштабів залучення інвестицій та розвитку інноваційної політики держав та регіонів. З огляду на це захищеність науково-технічних результатів патентом зумовлює переваги цієї форми охорони перед збереженням їх у режимі комерційної таємниці (або у режимі ноу-хау).

Єдиний патент ЄС надасть переваги патентоволодільцям на всьому ринку ЄС, що є проривним і перспективним кроком вперед всієї європейської системи охорони результатів науково-технічної діяльності. Проте в глобальному масштабі основою конкурентоспроможності у всьому світі залишається охорона на міжнародному рівні шляхом закордонного патентування винаходів [15]. Патентна система охорони побудована на тому, що вона унеможливує існування патентних прав, які будуть діяти ексте-

риторіально, у державах всього світу, не обмежуючись національними кордонами тієї чи іншої з них. Навіть Єдиний патент ЄС все одно обмежений територією держав-членів ЄС.

Між тим, слід зазначити, що країни світу шукають різні механізми «посилення» значущості власних національних патентів, в тому числі за рахунок умовного розширення територіального принципу, тим самим створюючи у потенційного патентоволодільця враження неосяжності майбутніх патентних прав. Наприклад, у справі *WesternGeco LLC. v. ION Geophysical Corporation* [16], яка розглядалась Верховним Судом США, позивач (*WesternGeco LLC*) намагався отримати відшкодування упущеної вигоди від використання своїх винаходів, захищених патентами США, за кордоном¹. Відповідно до обставин справи порушення патентних прав *WesternGeco LLC* полягало в тому, що відповідач *Ion Geophysical Corporation* експортував вироблені в США компоненти винаходу, які потім іноземні компанії на своїй території поєднували в кінцевий продукт і використовували у власній комерційній діяльності.

Згідно із загальноприйнятим підходом, територіальний принцип означає, що дії, які порушують права патентоволодільця, мають вчинятись в національних межах тієї держави, що надала патентну охорону. Лише за таких умов вимоги патентоволодільця підлягатимуть захисту. У наведеній справі акт експорту компонентів як порушення, що передбачене §271(f) Закону про патенти США [18], дійсно відбувся на території США, але основна частина порушення – упущена вигода, за відшкодуванням якої звернувся позивач, по суті мала місце за національними межами США. Верховний Суд США встав на бік позивача, що за думкою Судді Горсач, до якого приєднався Суддя Брейер (аргументували свою незгоду в Окремій думці), означає порушення існуючої презумпції проти екстериторіальності². По суті, суд не зацентрував увагу на тому, що завдання шкоди у вигляді упущеної вигоди мало місце на території іноземної держави, на яку не розповсюджу-

1 Більш докладно про це див.: [17].

2 Відповідно до презумпції проти екстериторіальності федеральні закони «застосовуються тільки в межах територіальної юрисдикції США» (*Foley Bros. v. Filardo, 336 U.S. 281 (1949)*).

ються закони США. Зокрема, Верховний суд США підкреслив, що головним є факт порушення Закону, який відбувся в США, а «збитки не є предметом закону, а є лише засобом, за допомогою якого закон усуває порушення. Зарубіжні події, що спричинили збитки від втраченої вигоди, були лише другорядними стосовно порушення» [16].

Виходячи з вищенаведеного, справа *WesternGeco LLC. v. ION Geophysical Corporation* створила прецедент, згідно з яким будь-яке незаконне використання запатентованих об'єктів, яке сталося не в США, буде переслідуватись як нібито воно відбулось в США¹. Отже, судова практика, яка наразі формується у США, прагне довести, що патентні права винахідників США є більш вагомими порівняно із аналогічними правами винахідників інших держав.

Саме тому слід відмітити, що європейська правова система, як і правозастосовна практика, по своїй природі більш консервативні, аніж американська, але вирішення подібних спорів в руслі проаналізованого кейсу може відкрити шлях для запровадження аналогічного підходу і в європейських судах. Так, Суддя Горсач, висловивши незгоду з рішенням (*Dissent Gorsuch*) [20], поставив риторичне питання: «Якщо наші суди присудять компенсацію праволодільцям патентів США за використання винаходів за кордоном, де наші патенти не діють, що станеться, коли іноземні суди вирішать відповісти тим же?»² На його думку, дозвіл на відшкодування такого роду збитків фактично дозволив би праволодільцям патентів США використовувати американські суди для поширення своїх монополій на закордонні ринки. Це, у свою чергу, спонукатиме інші країни світу використовувати свої патентні закони та суди для встановлення контролю за економікою США³.

1 До речі, у квітні 2020 року сторони уклали мирову угоду і погодили розмір виплат, які має сплачувати ION Geophysical Corporation (більш докладно про це див.: [19].

2 «If our courts award compensation to U. S. patent owners for foreign uses where our patents don't run, what happens when foreign courts return the favor?» [20].

3 «In measuring its damages, WesternGeco assumes it could have charged monopoly rents abroad premised on a U. S. patent that has no legal force there.

Таким чином, в сучасних умовах судова практика окремих країн світу прагне «оновити» основи патентного права, що дозволяє під іншим кутом зору поглянути на дію територіального принципу та презумпцію проти екстериторіальності.

Наведене дозволяє констатувати, що розвиток наукомісткого, високотехнологічного виробництва та конкуренція на міжнародній арені якісно змінюють характер зв'язків між державами світу, що впливає і на їх правову політику відносно підтримки інтересів власних винахідників (інноваторів).

Висновки. Процес об'єднання держав у ЄС має супроводжуватись не тільки утворенням єдиного простору між ними, вільним рухом капіталу, а й поглибленням науково-технічних зв'язків і створенням спільних інструментів охорони прав на об'єкти права інтелектуальної власності. ЄС, як один із ключових центрів зосередження інтелектуального капіталу світу, запропонував власне бачення того, як розширити дію територіального принципу охорони прав правоволодільців за національні кордони держав, не руйнуючи при цьому основних засад права інтелектуальної власності.

Регулювання патентної сфери, що пропонується із введенням унітарної системи патентної охорони, елементами якої є Європейський патент з унітарним ефектом (Єдиний патент ЄС) та Уніфікований патентний суд, є збалансованим і перспективним. Більше того, з запровадженням унітарної системи патентної охорони політика ЄС, яка спрямована на розвиток науки, техніки та інновацій, сприятиме також ефективному функціонуванню внутрішнього ринку ЄС, розвитку торгівельних відносин, підвищенню конкурентоспроможності. При цьому враховуються не тільки глобальні інтереси ЄС, а й інтереси інноваторів (винахідників), оскільки саме вони, з огляду на ті ринки, на яких бажають комерціалізувати свої інноваційні продукти, мають можливість обрати найбільш оптимальну форму патентної охорони – національний

Permitting damages of this sort would effectively allow U.S. patent owners to use American courts to extend their monopolies to foreign markets. That, in turn, would invite other countries to use their own patent laws and courts to assert control over our economy. Nothing in the terms of the Patent Act supports that result and much militates against it» [20].

патент, Європейський патент, Європейський патент з унітарним ефектом.

1. Бутнік-Сіверський О.Б. *Інтелектуальна власність в інноваційній сфері: економіко-правовий аспект. Інтелектуальна власність та інновації : міжнародний науково-практичний семінар (м. Київ, 25-26 бер. 2013р.).* К. 2013. С. 1-15. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19663/1/898.pdf>
2. Матюк Т. В., Мазур Ю. В. *Інтелектуальна власність та інноваційна діяльність як чинник економічного розвитку. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука».* 2020. 2 т., № 4(84). С. 21-26. URL : <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/28477/1/21-26.pdf>
3. *Управління інноваціями (Програма, курс лекцій, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання, тести) : навч.-метод. посібник / І.І. Стойко.* Тернопіль : ТНТУ імені Івана Пулюя, 2016. 200 с. URL : <https://kaf-mp.tntu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/ui-posibnyk.pdf>
4. Соколова О. О. *Уніфікований патентний суд як унікальна інституція патентного захисту в ЄС. Право і суспільство.* 2023, № 1. С. 403-412. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2023/1_2023/57.pdf;
5. *Promoting innovation through patents. Green Paper on the Community patent and the patent system in Europe (presented by the Commission)* Brussels, 24.06.1997, COM(97) 314 final. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51997DC0314&from=EN>
6. *Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union,* 2012/C 326/01. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2012/oj
7. *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Enhancing the patent system in Europe,* Brussels, 03.04.2007, COM(2007) 165 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52007DC0165>
8. *Council Decision 2011/167 of 10 March 2011 authorising enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection.* URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011D0167>
9. *Regulation (EU) № 1257/2012 of the European Parliament and the Council of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection.* URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:361:0001:0008:en:PDF>

10. Council Regulation (EU) 1260/2012 of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012R1260>
11. Agreement on a Unified Patent Court. 2013/C 175/01. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A42013A0620%2801%29>
12. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Making the most of the EU's innovative potential. An intellectual property action plan to support the EU's recovery and resilience, Brussels, 25.11.2020 COM(2020) 760 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0760&from=EN>
13. The benefits of the Unitary Patent. URL: https://www.epo.org/en/legal/guide-up/2022/uppg_a_v.html
14. Андрощук Г. Гармонізація патентного права ЄС для стимулювання інновацій, інвестицій та конкурентоспроможності. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/garmonizaciya-patentnogo-prava-es-dlya-stimulyvannya-innovaciy-investicij-ta-konkurentospromozhnost.html>
15. Андрощук Г. Патентна активність українських винахідників за кордоном: вплив на економічну безпеку. Юридична газета. 2019. №45/46. С.38-41. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/patentna-aktivnist-ukrayinskih-vinahidnikiv-za-kordonom-vpliv-na-ekonomichnu-bezpeku.html>
16. WesternGeco LLC v. ION Geophysical Corp., 585 U.S. (2018). URL : <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/585/16-1011/>
17. Топ-5 гучних кейсів захисту ІВ: Україна і світі. URL : <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/top5-guchnih-keysiv-zahistu-iv-ukrayina-i-svit.html>
18. Patent Act, 35 U.S.C. §§ 1 et seq. (as amended up to Public Law No.117-168). URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/585347>
19. ION announces patent litigation settlement with WesternGeco. URL: <https://www.prnewswire.com/news-releases/ion-announces-patent-litigation-settlement-with-westerngeco-301038248.html>
20. Dissent Gorsuch (WesternGeco LLC v. ION Geophysical Corp., 585 U.S. (2018)). URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/585/16-1011/#tab-opinion-3919260>

Іванова К.Ю. Унітарна система патентної охорони як елемент інноваційної політики Європейського Союзу

В статті аналізується процес становлення в Європейському Союзі унітарної системи патентної охорони як альтернативи національній та регіональній системам та її значення для підвищення інноваційного потенціалу та економічного розвитку ЄС. Розглядаються передумови переходу від національних патентів до регіональних (а згодом – і унітарних), які полягають у прагненні держав-членів ЄС подолати територіальний принцип патентних прав за рахунок поширення монополії патентовласника за межі територіальних кордонів однієї держави.

Відмічається, що трансформація економіки в інноваційну, в якій ключова роль відводиться об'єктам права інтелектуальної власності (як необхідної умови для наявності інновацій), актуалізувала питання щодо ефективної правової охорони в сфері інтелектуальної власності, зокрема, щодо об'єктів патентного права. Починаючи з 1997 р., Європейська комісія наголошує на важливості патентів як одного з інструментів, доступних для охорони інновацій, та необхідності реформування європейської патентної системи задля підвищення інноваційного потенціалу Європи та її конкурентоздатності. Подальші рішення Ради ЄС приймалися на виконання цього завдання, в результаті чого з 01 червня 2023 р. запроваджено унітарну систему, елементами якої є Європейський патент з унітарним ефектом (Єдиний патент ЄС) та Уніфікований патентний суд. Завдяки цьому винахідники мають змогу отримати єдину (унітарну) патентну охорону за допомогою Єдиного патенту ЄС в усіх державах-членах ЄС, які беруть участь в механізмі посиленої співпраці.

Робиться висновок, що унітарна система патентної охорони розширяє дію принципу територіальності за національні кордони держави в межах кордонів ЄС, але при цьому не руйнує основні засади права інтелектуальної власності. На противагу цьому аналізується судова практика США, яка демонструє власні підходи до розуміння принципу територіальності та презумпції проти екстериторіальності патентних прав, дозволяючи в певних випадках правоволодільцю патенту США поширювати свою монополію на закордонні ринки.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інтелектуальна власність, патент, патентні права, принцип територіальності, екстериторіальність, Унітарна система патентної охорони в ЄС.

Ivanova K.Yu. Unitary system of patent protection as an element of innovation policy of the European Union

The article analyzes the process of establishing a unitary system of patent protection in the European Union as an alternative to national and regional systems and its importance for enhancing the innovation potential and economic development of the EU. It examines the preconditions for the transition from national patents to regional (and subsequently unitary) patents, which are based on the intention of the EU Member States to overcome the territorial principle of patent rights by extending the patent owner's exclusive rights beyond the territorial borders of one state.

It is noted that the transformation of the economy into an innovative one, in which a key role is assigned to intellectual property rights (as a precondition for innovation), has actualized the issue of effective intellectual property legal protection, in particular, concerning patent rights. Since 1997, the European Commission has been highlighting the importance of patents as one of the tools available for protecting innovation and the need to reform the European patent system to increase Europe's innovation potential and competitiveness. Subsequent decisions of the EU Council were taken to fulfill this task, resulting in the introduction of a unitary system, which includes the European Patent with Unitary Effect (the Unitary Patent) and the Unified Patent Court, as of June 1, 2023. As a result, inventors can obtain unitary patent protection based on the Unitary Patent in all EU Member States participating in the enhanced cooperation mechanism.

It is concluded that the unitary patent protection system extends the territoriality principle beyond the national borders of the State within the EU borders, but does not destroy the basic principles of intellectual property rights. In contrast, the article examines the US case law, which demonstrates its own approaches to understanding the principle of territoriality and the presumption against extraterritoriality of patent rights, allowing in certain cases the US patent holder to extend its monopoly to foreign markets.

Key words: innovation, innovation activities, intellectual property, patent, patent rights, principle of territoriality, extraterritoriality, Unitary patent protection system of the EU.